

لایحه موافقتنامه معاضدت قضایی در زمینه امور حقوقی و تجاری بین جمهوری اسلامی ایران و جمهوری تونس

مصوبه مجلس شورای اسلامی: ۱۳۸۷/۲/۲۹

تاریخ بررسی در شورای نگهبان: ۱۳۸۷/۳/۱۹ و ۱۳۸۷/۳/۲۰

ماده واحده - موافقتنامه معاضدت قضائی در امور حقوقی و تجاری بین
جمهوری اسلامی ایران و جمهوری تونس مشتمل بر مقدمه و سی و دو ماه به
شرح پیوست تصویب و اجازه مبادله اسناد آن داده می‌شود.

...

ماده ۳- قلمرو معاضدت قضایی

در این موافقتنامه، معاضدت قضایی شامل موارد زیر است:

۱- ابلاغ اوراق قضایی

۲- اجراء نیابت‌های قضایی

۳- شناسایی احکام قضایی و احکام داوری در زمینه‌های حقوقی و تجاری و

اجازه اجراء آنها

۴- مبادله اطلاعات حقوقی

...

ماده ۱۴- قلمرو اجراء

هر یک از طرف‌های متعاقد، نیابت‌های قضایی را بر اساس درخواست طرف دیگر،
اجراء می‌کنند. اجراء شامل نوشتن اظهارات افراد ذی‌نفع و استماع شهود و انجام
آزمایشها و دیگر اقدامات دادرسی که اجراء نیابت‌ها، اقتضاء انجام آن را دارد، می‌باشد.

ماده ۱۵- نحوه اجراء

۱- طرف درخواست شونده نیابت قضایی را طبق قانون ملی کشور خود
اجراء می‌کند.

۲- طرف درخواست شونده باید بر اساس درخواست صریح طرف
درخواست کننده اقدامات ذیل را انجام دهد:

الف - اجراء نیابت قضائی به روش خاصی که درخواست شده است تا
حدی که این روش مغایر با قانون ملی آن کشور نباشد.

ب - اعلام تاریخ و مکان اجراء نیابت قضایی به طرف درخواست کننده تا این که ذی نفع یا نماینده او بتواند هنگام اجراء نیابت قضایی مطابق شرایط مقرر در قانون ملی کشور درخواست شونده، در آنجا حضور یابد.

...

ماده ۱۹- قلمرو اجراء احکام قضایی

۱- مطابق مقررات مذکور در این موافقتنامه، احکام زیر که توسط دادگاههای یکی از طرفهای متعاقد صادر گردد، توسط طرف دیگر به رسمیت شناخته شده و در قلمرو آن کشور به اجراء گذاشته می شود:

- الف - احکام صادره توسط دادگاهها در زمینه های حقوقی و تجاری
- ب - فرازهای حقوقی احکام صادره دادگاهها در پرونده های جزایی جهت جبران خسارتهای متضرر و تحویل اموال و اشیاء متعلق به وی.
- ۲- احکام مذکور در بند (۱) این ماده شامل احکام حقوقی و تجاری دادگاهها که از طریق سازش، فصل خصومت می کند نیز خواهد بود.
- ۳- مقررات این بخش در مورد احکام صادره در موارد زیر اجراء نمی گردد:
- الف - در زمینه ورشکستگی و تصفیه و اقدامات مشابه آنها
- ب - در زمینه تأمین اجتماعی
- پ - در موارد اقدامات احتیاطی و اقدامات موقتی به استثناء مواردی که به موضوع نفقه مربوط می شود.

...

ماده ۲۶- شناسایی احکام داوری و اجازه اجراء آنها

طرفهای متعاقد احکام داوری که در قلمرو طرف دیگر صادر شده است، مورد شناسایی قرار داده و اجازه اجراء آن را مطابق «کنوانسیون شناسایی و اجراء احکام داوری خارجی» تنظیم شده در نیویورک به تاریخ ۱۳۳۷/۴/۳ هجری شمسی برابر با دهم ژوئن ۱۹۵۸ میلادی، با التزام به ملاحظات و حق شرطهایی که هر یک از دو طرف مستقلاً داشته اند، صادر می کنند.

الف - نظرات مخالف

- با توجه به مشابهت این موافقتنامه با سایر موافقتنامه های معاضدت که در گذشته مورد بررسی و اظهار نظر شورای نگهبان قرار گرفته است، همان ایرادات گذشته بر این موافقتنامه نیز موجود می باشد؛ از جمله آنکه اطلاق مواد این لایحه، قضاوت و حکم قضایی

محاکم تونس نسبت به همه افراد؛ از جمله شیعیان را برای دولت جمهوری اسلامی ایران لازم‌الاجرا می‌داند، خلاف موازین شرع می‌باشد.

- استناد به قیود مندرج در بند (۱) ماده (۶) لایحه - از جمله قید «مخالف اصول کلی حقوقی» نبودن - برای رفع مغایرت لایحه با موازین شرع کافی نیست؛ زیرا مراد از اصول کلی حقوقی، اصولی است که در علم حقوق، به عنوان اصول کلی مورد پذیرش قرار گرفته است.

ب - نظر موافق

- از آنجا که بند (۱) ماده (۶) این لایحه، در مقام بیان موارد رد معاضدت قضایی مقرر کرده که «چنانچه طرف درخواست شونده تشخیص دهد که انجام معاضدت به حاکمیت و یا امنیت یا نظم عمومی آن کشور لطمه می‌زند و یا مخالف اصول کلی حقوقی در آن کشور است یا این که تشخیص دهد که موضوع درخواست، خارج از صلاحیت مراجع قضایی است، می‌تواند درخواست معاضدت را با ذکر دلیل رد نماید»، ممکن است رافع مغایرت این لایحه با شرع باشد؛ چه آنکه وفق این بند، دولت ایران می‌تواند احکام قضایی صادر شده در تونس که خلاف موازین شرعی است را با یکی از قیود مندرج در این بند، نپذیرد و معاضدت قضایی را در این موارد رد کند. به عنوان مثال، می‌توان با استناد به قید «مخالف اصول کلی حقوقی» بودن، احکام صادره از محاکم تونس که خلاف شرع هستند را نپذیرفت؛ زیرا یکی از اصول کلی حقوقی و قانون اساسی ما آن است که احکام و قراردادهای خلاف اسلام نباشد.

ج - تصمیم شورا

کلیات لایحه مزبور، با ۴ رأی موافق، مغایر با موازین شرع شناخته شد.

نظریه شورای نگهبان^(۱)

همان گونه که در موافقتنامه‌های مشابه دیگر اظهار نظر شده است، این لایحه از این جهت که اطلاق بعضی از مواد آن، اعمال مقررات غیر منطبق با موازین شرعی دولت طرف متعاقد را لازم‌الاجراء دانسته و نیز مواد متعددی از جمله: بندهای (۱) تا (۳) ماده (۳)، ماده (۱۴)، بند (۱) ماده (۱۵)، بندهای (۱) تا (۳) ماده (۱۹) و ماده (۲۶) مستلزم تأیید صحت قوانین و صحت آیین دادرسی قوه قضائیه تونس و نیز ارجاع کارهای قضائی به دادگاههای کشور طرف متعاقد

۱. مندرج در نامه شماره ۲۷۲۶۶/۳۰/۸۷ مورخ ۸۷/۳/۲۰ شورای نگهبان، خطاب به رئیس مجلس شورای اسلامی.

می‌باشد که خود موجب اثر دادن بر احکامی است که در آن دادگاهها ولو بر خلاف ضوابط اسلامی صادر می‌گردد، خلاف موازین شرع شناخته شد.

سرانجام مصوبه

* با توجه به اصرار مجلس نسبت به مصوبات خویش در جلسه ۱۳۸۷/۴/۵ نسبت به مواد مورد ایراد شورای نگهبان، لایحه مزبور طبق اصل ۱۱۲ قانون اساسی، برای رفع اختلاف به مجمع تشخیص مصلحت نظام فرستاده شد.^(۱)

۱. این مصوبه در جلسه مورخ ۱۳۸۷/۸/۱۱ در مجمع تشخیص مصلحت نظام مورد بررسی قرار گرفت و «نظر مجلس شورای اسلامی، عیناً مورد تأیید قرار گرفت».